

Kommittédirektiv

Ett reformerat strandskydd

Beslut vid regeringssammanträde den 12 juni 2025

Sammanfattning

En särskild utredare ska analysera strandskyddsbestämmelserna och föreslå ändringar för att reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna att bygga nära vatten.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå hur regelverket bör utformas för att ytterligare reformera strandskyddet med inriktning att öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder,
- analysera och ta ställning till hur kommunerna kan ges en större roll i frågor som rör strandskydd,
- analysera om bestämmelserna om strandskydd hindrar en ändamålsenlig utformning av totalförsvaret och ta ställning till om åtgärder som behövs för totalförsvaret helt eller delvis bör undantas från strandskyddsförbuden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2026.

Uppdraget att öka möjligheterna att bygga nära vatten

Strandskyddet är utformat som ett generellt områdesskydd. Syftet med strandskyddsbestämmelserna var ursprungligen att trygga allmänhetens tillgång till platser för bad och friluftsliv. Syftet utvidgades 1994 till att även omfatta att långsiktigt bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet på land och i vatten. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga ett strandskyddsområde till högst 300 meter från strandlinjen om det behövs för att säkerställa att något av strandskyddets syften uppfylls. Bestämmelsen innebär att ett beslut om utvidgat strandskyddsområde behöver grundas på hänsyn till berörda områdets värden samt till nuvarande och förväntade behov av tillgängliga strandområden. I vissa områden är strandskyddet utvidgat till att gälla upp till 300 meter från strandlinjen. Strandskyddsbestämmelserna syftar alltså i dag till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet.

Strandskyddet har utvecklats över tid och utformats med en ambition att hantera lokala och regionala skillnader genom att i författning definiera ett flertal särskilda skäl och andra omständigheter som får eller ska beaktas när ett strandskyddsärende ska avgöras. Det har lett till att regelverket är svårt att överblicka, och kopplingen mellan strandskyddets omfattning och dess syften kan många gånger framstå som svårbegriplig. När strandskyddet innebär begränsningar som svårigen kan motiveras utifrån behovet av skydd, riskerar regelverket att förlora i acceptans. Strandskyddet är i dag begränsande för enskilda markägares möjlighet att nyttja sina tomter och för företag att utveckla sina verksamheter samt har medfört sämre förutsättningar för regioner och kommuner att utveckla attraktiva bostadsområden.

Strandskyddet ska vara förutsägbart, lätt att tillämpa och inte mer omfattande än vad som är motiverat utifrån dess syften. Det finns behov av en tydligare och mer lättillämplig lagstiftning som säkerställer att enskilda och andra allmänna intressen tillvaratas. Det reformerade strandskyddet ska möjliggöra generella lättnader, och fastighetsägare bör ha större frihet att utföra åtgärder på sin fastighet nära vatten. I områden där exploateringstrycket bedöms som exceptionellt högt eller det finns synnerliga skäl ska ett oförändrat strandskydd gälla.

Dagens regler innebär att lokala och regionala förhållanden och behov i många fall inte får tillräckligt genomslag i enskilda strandskyddsärenden. En grundregel för strandskyddsbestämmelserna bör vara att en fastighetsägare ska ha stor frihet att utföra åtgärder på sin mark. Om en tänkt åtgärd till exempel endast riskerar att påverka de värden som strandskyddet syftar till att bevara i liten grad, samtidigt som inskränkningen i fastighetsägarens rådighet är stor om åtgärden inte tillåts, är lagstiftningen inte ändamålsenlig.

Strandskydd gäller vid havet samt vid insjöar och vattendrag. Ett anlagt vatten kan under vissa förutsättningar utgöra en insjö eller ett vattendrag. Från och med den 1 juli 2025 gäller strandskydd inte vid sträckor av ett vattendrag vars bredd vid normalt medelvattenstånd är två meter eller smalare. Strandskydd gäller inte heller vid insjöar eller vattendrag som har anlagts efter den 30 juni 1975. Det kan dock inte uteslutas att det trots de nya reglerna finns diken som är bredare än två meter och som har anlagts före den 30 juni 1975 som omfattas av strandskydd eftersom de bedöms utgöra vattendrag. Strandskydd bör dock inte gälla vid diken, även om de anses vara vattendrag i strandskyddshänseende.

Utredaren ska därför

- föreslå hur regelverket bör utformas för att ytterligare reformera strandskyddet med inriktning att öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder,
- analysera om det behövs ytterligare lättnader i strandskyddsbestämmelserna för att säkerställa att strandskydd inte ska gälla vid diken, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det ska bli enklare att uppföra, ersätta eller ändra byggnader, anläggningar och anordningar inom och i anslutning till tomtplats

I ett beslut om att ge dispens från strandskyddet ska det anges i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet, s.k. tomtplatsbestämning (7 kap. 18 f § miljöbalken). Tomtplatsbestämningen syftar till att bestämma gränsen mellan det område inom vilket fastighetsägaren kan hävda en privat zon, den s.k. hemfridszonen, och det område som allmänheten har möjlighet att nyttja. Området inom den bestämda tomtplatsen anses ha tagits i anspråk.

Eftersom allmänheten som utgångspunkt inte har rätt att färdas fritt inom en lagligen avgränsad tomtplats aktualiseras normalt sett inte strandskydds-förbuden när någon vill vidta åtgärder inom sin tomtplats. Gällande regelverk innebär t.ex. att man inom ett strandskyddsområde inte får ändra byggnader eller byggnaders användning eller utföra andra anläggningar eller anordningar, om åtgärden hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt (7 kap. 15 § 2 miljöbalken). Det kan dock vara otillåtet att utföra anläggningar och anordningar på befintlig tomt om dessa utförs i närheten av tomtgränsen, eftersom tomtplatsen därmed kan anses utvidgas eller i vart fall ge intryck av att ha utvidgats.

Det är rimligt att man inom lagligen avgränsade tomtplatser som är belägna inom strandskyddade områden ska ha stor frihet att bygga eller att vidta andra åtgärder. Man bör exempelvis med större frihet än i dag att på tomtplatsen, utan hinder av strandskyddet, få uppföra komplementbyggnader, såsom förråd, uthus och bastu, och ändra, ersätta eller bygga ut befintliga byggnader, anläggningar och anordningar. Man bör även utanför tomtplatser ha större möjligheter att bygga eller vidta andra åtgärder.

Byggnader, anläggningar och anordningar för samma ändamål som en befintlig eller nyligen avlägsnad byggnad kan vara skäl för dispens från strandskyddet enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. För att det ska vara fråga om en ersättningsbyggnad krävs enligt praxis att inte alltför lång tid passerat från det att den tidigare byggnaden försvann till dess att strandskyddsdispens för den nya byggnaden söks. I praxis har en period om drygt fem år mellan det att en byggnad brann ned och att dispens söktes ansetts vara för lång tid för att dispens skulle kunna ges för en ersättningsbyggnad. I det aktuella fallet bedömdes byggnadsresten vara så förstörd att området inte längre kunde anses vara taget i anspråk. Domstolen hänvisade i avgörandet till uttalanden i förarbetena till miljöbalken om att en tidsfrist om ett år kan tjäna som utgångspunkt för bedömningen av om det passerat alltför lång tid från det att den tidigare byggnaden försvann till dess att strandskyddsdispens för den nya byggnaden söks (se Svea hovrätts, Mark- och miljööverdomstolen, avgörande den 30 augusti 2023 i mål nr M 3642-23).

Det är naturligt att det kan uppstå brister i underhåll av såväl tomter som byggnader, t.ex. med anledning av arvskifte eller sjukdom. Om skötseln blir

eftersatt under längre tid kan byggnaderna hinna förfalla och tomten växa igen. I praxis finns exempel på byggnader som bedömts vara så förfallna och övergivna att de inte längre kunde anses ha någon etablerad hemfridszon och därför kunde det strandskyddade området inte längre betraktas som att det hade tagits i anspråk i den mening som avses i 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. Det har därför i dessa fall ansetts saknas särskilda skäl att meddela strandskyddsdispens för uppförande av nya bostadshus på samma plats.

Nuvarande praxis om inom vilken tid strandskyddsdispens för en ersättningsbyggnad ska sökas kan framstå som omotiverad i förhållande till den äganderättsinskränkning den innebär, och även i förhållande till påverkan på de värden som strandskyddet syftar till att bevara. Större hänsyn behöver tas till det enskilda intresset. Det kan därför finnas skäl att ge fastighetsägare större möjligheter än i dag att ersätta befintliga byggnader, exempelvis efter att en byggnad har brunnit ned, helt eller delvis förfallit eller på annat sätt blivit obrukbar.

Utredaren ska därför

- ta ställning till hur lättnader i strandskyddet kan införas i syfte att underlätta för ny-, om- och tillbyggnader, ändrad användning av byggnader, utförande av anläggningar och anordningar eller för vidtagande av andra åtgärder inom och i anslutning till en tomtplats,
- ta ställning till hur möjligheten att ersätta nedbrunna eller förfallna byggnader, anläggningar och anordningar kan utökas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det ska bli enklare att uppföra, ersätta eller ändra byggnader, anläggningar och anordningar som behöver ligga vid eller i vatten

Det finns i dag möjlighet att få dispens från strandskyddsförbuden för att uppföra byggnader, anläggningar och anordningar som för sin funktion måste ligga vid eller i vatten, t.ex. båthus, bryggor och bastuflottar. En förutsättning för dispens är att det behov som byggnaden etc. är tänkt att tillgodose inte kan tillgodoses utanför området.

Dispensmöjligheten är för snävt utformad. Som exempel kan nämnas att i de fall behovet av en brygga kan tillgodoses på något annat sätt än genom anläggandet av en egen brygga, t.ex. genom en gemensam brygganläggning,

saknas många gånger grund för dispens även om den planerade bryggan inte har någon påverkan på de värden som strandskyddet syftar till att bevara eller en sådan påverkan är liten eller obetydlig. Eftersom strandskyddet inte ska vara mer omfattande än vad som är motiverat i förhållande till dess syften och enskilda och andra allmänna intressen behöver väga tyngre än i dag, bör det bli enklare att uppföra, ersätta eller ändra byggnader, anläggningar och anordningar som behöver ligga vid vatten.

Byggnader, anläggningar och anordningar som för sin funktion behöver ligga vid eller i vatten kan även på grund av förändrad landnivå så småningom komma att hamna på land eller på ett annat avstånd från vattenlinjen. För att det ska gå att fortsätta att använda dem på avsett sätt kan de behöva flyttas, ändras eller ersättas. Det är rimligt att dessa byggnader, anläggningar och anordningar ska kunna fortsätta användas på avsett sätt, även om de skulle behöva flyttas, ändras eller ersättas.

Utredaren ska därför

- ta ställning till hur ökade möjligheter till dispens från strandskyddet för att få uppföra, ersätta eller ändra byggnader, anläggningar eller anordningar som för sin funktion behöver ligga vid eller i vatten kan åstadkommas,
- ta ställning till om, och i så fall hur, lättnader eller förtydliganden i strandskyddsbestämmelserna bör göras för att kunna flytta, ändra eller ersätta byggnader, anläggningar och anordningar som har påverkats av förändrad landnivå, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Bör åtgärder för totalförsvaret undantas från strandskyddsförbuden?

Vissa åtgärder har explicit undantagits från att omfattas av strandskyddsförbuden. Det gäller bl.a. vissa byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder, om de behövs för de areella näringarna och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom ett strandskyddsområde (7 kap. 16 § miljöbalken).

I fråga om försvaret gäller att länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om området avses att omfattas av en detaljplan och behövs för byggande av en försvarsanläggning (7 kap. 18 § miljöbalken). Byggande av en försvarsanläggning utgör även ett särskilt skäl

för dispens från strandskyddet (7 kap. 18 a § miljöbalken). Försvaret omfattas således inte av lika omfattande undantag från strandskyddet som de areella näringarna.

I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget i Sveriges närhet med anledning av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och vikten av att totalförsvarets verksamhet inte hindras mer än nödvändigt kan det finnas fördelar om åtgärder för totalförsvaret helt eller i delar undantas från strandskyddsförbuden.

Utredaren ska därför

- analysera om bestämmelserna om strandskydd hindrar en ändamålsenlig utformning av totalförsvaret,
- ta ställning till om, och i så fall hur, åtgärder som behövs för totalförsvaret helt eller delvis bör undantas från strandskyddsförbuden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det finns behov av en preskriptionstid för åtgärder som vidtagits i strid med strandskyddet

Den som bryter mot strandskyddsbestämmelserna kan av tillsynsmyndigheten föreläggas att vidta rättelse. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får dock inte tillgripas. Om det är en tidigare fastighetsägare som har gjort sig skyldig till en överträdelse, kan nuvarande fastighetsägare ändå föreläggas att vidta rättelse, men bara om det är skäligt. Någon preskriptionsregel finns dock inte. En fastighetsägare kan alltså, även lång tid efter överträdelsen, föreläggas att vidta rättelse.

Strandskyddsbestämmelserna skiljer sig när det gäller preskription från plan- och bygglagen (2010:900) som innehåller en preskriptionstid för överträdelser. Kommunen får som huvudregel inte besluta om ett s.k. rättelseföreläggande om det har förflutit mer än tio år från överträdelsen (11 kap. 20 § plan- och bygglagen). Det behövs en preskriptionsregel liknande den i plan- och bygglagen även för åtgärder som har utförts i strid med strandskyddsbestämmelserna. Det är viktigt att en sådan regel tar hänsyn till tillsynsmyndigheternas möjligheter att bedriva en effektiv tillsyn.

Utredaren ska därför

- föreslå en preskriptionstid för åtgärder som har utförts i strid med strandskyddsbestämmelserna, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Bör det införas lättnader i strandskyddet för att gynna friluftslivet och förbättra förutsättningarna för växt- och djurlivet?

Anläggningar och anordningar för allmänhetens friluftsliv, såsom vindskydd och grillplatser, är viktiga för att underlätta för människor att vistas i naturen. En strandnära lokalisering av sådana anläggningar och anordningar kan göra ett strandområde mer attraktivt och även användas för att kanalisera besökare till områden som är lämpliga för att ta emot besökare. Även om sådana anläggningar och anordningar kan försämra livsvillkoren för djur- eller växtlivet kan det finnas övervägande skäl för att uppföra dem.

För att uppnå syftet med natur- och kulturresevat och andra skyddade naturområden och kulturmiljöer enligt 7 kap. miljöbalken finns ofta skäl att uppföra anläggningar och anordningar för att gynna friluftslivet. Det kan också behöva vidtas åtgärder för att förbättra livsvillkoren för djur- eller växtlivet. Såväl åtgärder för att gynna friluftslivet som åtgärder för att gynna djur- och växtlivet kan dock ha vissa negativa konsekvenser på andra delar av friluftslivet eller djur- och växtlivet. Sådana målkonflikter hanteras i beslutet om skydd och nödvändiga avvägningar har då redan gjorts mellan dessa intressen. Det är därför inte rimligt att den som förvaltar ett skyddat område ska behöva söka dispens från strandskyddsbestämmelserna för åtgärder inom ett sådant område om åtgärden syftar till att gynna friluftslivet eller djur- och växtlivet.

Även utanför natur- och kulturresevat och andra formellt skyddade naturområden och kulturmiljöer kan det finnas behov av anläggningar, anordningar eller andra åtgärder för att förbättra förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv eller för att gynna livsvillkoren för djur- eller växtlivet. Det gäller även om det i vissa fall kan finnas målkonflikter, exempelvis mellan friluftslivets och djur- och växtlivets intressen. Inte heller för sådana anläggningar, anordningar och åtgärder är det rimligt att det ska krävas dispens från strandskyddet.

Utredaren ska därför

- föreslå lättnader i strandskyddet för att underlätta en effektiv förvaltning av natur- och kulturresevat samt andra skyddade naturområden och kulturmiljöer,
- föreslå lättnader i strandskyddet för att göra det lättare att uppföra anläggningar och anordningar eller vidta andra åtgärder för att gynna allmänhetens friluftsliv eller förbättra livsvillkoren för djur- eller växtliv utanför formellt skyddade naturområden och kulturmiljöer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det ska bli lättare att anordna tillfälliga arrangemang och bedriva säsongsbetonade förvärvsverksamheter

Stränder är attraktiva miljöer, inte minst för olika typer av tillfälliga arrangemang såsom bröllop, konserter, festivaler, läger och idrottstävlingar. I vissa fall kan byggnader, anläggningar eller anordningar behöva uppföras tillfälligt eller tillfälliga åtgärder vidtas för att sådana arrangemang ska kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Arrangemang som är begränsade i tid till några dagar eller några veckor påverkar i normalfallet inte de värden som strandskyddet syftar till att bevara negativt, åtminstone inte om området vid behov återställs efter arrangemanget. Det finns därför goda skäl för att göra det lättare att genomföra tillfälliga arrangemang inom strandskyddade områden.

Stränder är också attraktiva för friluftslivet och särskilt sommartid är många stränder välutnyttjade av människor för sol, bad, fiske och andra aktiviteter. En välbesökt strand blir för många besökare mer attraktiv om det finns möjlighet att t.ex. köpa mat, dryck eller glass på stranden. Byggnader eller anläggningar, exempelvis kiosker eller enklare serveringar, som placeras på en plats under ett antal veckor eller några månader per år påverkar i normalfallet inte de värden som strandskyddet syftar till att bevara negativt, och kan stärka det lokala näringslivet genom att t.ex. bidra till att skapa lokala arbetstillfällen. Det bör därför bli lättare att inom strandskyddat område tillfälligt placera t.ex. kiosker, toaletter, serveringar, bryggor eller vindskydd om de behövs för en säsongsbetonad förvärvsverksamhet, såsom servering samt jakt- eller fisketurism.

Utredaren ska därför

- ta ställning till vilka lättnader i strandskyddet som ska införas för att underlätta för tillfälliga arrangemang och säsongsbetonade förvärvsverksamheter och under vilka förutsättningar det kan ske, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att förbättra möjligheterna att utveckla mindre samhällen längs kusten och på öar

Kommunerna har i sin översiktsplan möjlighet att redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden. Inom sådana områden gäller lättnader i strandskyddet för byggnader, verksamheter, anläggningar eller åtgärder, om ett strandnära läge bidrar till utvecklingen av landsbygden. Samma lättnader gäller för enstaka en- och tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader som placeras i anslutning till ett befintligt bostadshus. LIS-bestämmelserna är dock begränsade på så sätt att vissa områden inte kan utgöra LIS-områden. Det gäller bl.a. samtliga kust- eller kustskärgårdsområden från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

Mindre samhällen längs kusten och på öar i hela landet har stor betydelse för människors möjlighet att bo och verka längs kusterna. För att mindre samhällen längs kusten och på öar ska kunna utvecklas och inte bara vara välbesökta under sommarmånaderna måste det vara möjligt att i betydligt större omfattning än som tillåts i dag uppföra nya bostadshus och andra byggnader även i de delar av kustsamhällenas och öarnas samlade bebyggelse som ligger inom strandskydd.

Samtidigt kan byggande och annan exploatering inskränka den allemansrättsliga tillgången till strandområden och påverka livsvillkoren för djur- och växtliv negativt. Allmänhetens, föreningslivets och andras tillgång till dessa områden kan vara viktig att värna och bevara. I områden på öar och i kustsamhällen där exploateringstrycket är som allra högst kan värdet av att de kvarvarande oexploaterade ytorna utanför samlad bebyggelse förblir obebyggda vara så högt att ytorna bör skyddas från ytterligare exploatering. I områden där exploateringstrycket bedöms som exceptionellt högt eller där det finns synnerliga skäl ska därför ett oförändrat strandskydd gälla. Detta bör dock inte hindra att strandskyddet differentieras så att det som

huvudregel blir lättare än i dag att bygga i mindre samhällen längs kusten och på öar, inte minst de som är till exempel populära besöksmål. I områden där exploateringstrycket bedöms som exceptionellt högt eller det annars finns synnerliga skäl ska ett oförändrat strandskydd gälla.

Utredaren ska därför

- kartlägga på vilket sätt strandskyddslagstiftningen påverkar förutsättningar för mindre samhällen längs kusten och på öar att kunna utvecklas,
- föreslå kriterier för utpekande av mindre samhällen längs kusten och på öar där det bör bli lättare än i dag att bygga samt föreslå vad som ska gälla i fråga om strandskydd för dem, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att analysera hur kommunerna kan ges en större roll i frågor som rör strandskydd

Många kommuner, såväl storstadskommuner som blandade kommuner och landsbygdskommuner, har betydande utmaningar när det gäller bostadsbyggande. Bostäder i strandnära lägen är attraktiva och de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra bostadsprojekt i sådana lägen är ofta goda. En strandnära lokalisering kan också vara mest effektiv, t.ex. ur ett miljö- eller infrastrukturperspektiv. Bebyggelseutveckling i strandnära områden kan även bidra till att stärka en kommuns attraktionskraft. Undersökningar visar att god tillgång till friluftsområden ökar attraktionskraften. Utifrån dessa perspektiv finns det anledning att reformera strandskyddet med inriktning att ge kommunerna större inflytande i frågor som rör strandskydd.

Kommunen har god kunskap om lokala förhållanden, exempelvis vilka områden som vid en exploatering är mest sårbara utifrån strandskyddets syften och vilka områden som är lämpliga att bebygga. Kommunen pekar ut vilka områden som bör exploateras och gör sammanvägda bedömningar om vilka som inte bör exploateras i den kommunala planeringen. Kommunen behöver i sina analyser beakta olika perspektiv.

Kommuner har i sin översiktsplan möjlighet att i vissa delar av landet redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-

områden. Inom dessa områden kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet.

Kommunerna har även möjlighet att upphäva strandskyddet i en detaljplan under förutsättning att det finns särskilda skäl för det samt att intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. Utanför detaljplanelagt område är det länsstyrelsen som beslutar om upphävande av strandskydd.

För att upphäva strandskyddet i en detaljplan krävs att det finns särskilda skäl. De särskilda skäl som får beaktas är de som anges i 7 kap. 18 c–18 g §§ miljöbalken. Om ett strandskyddat område är obebyggt och inte väl avskilt från stranden av en väg eller järnväg, bebyggelse eller annan exploatering, krävs det t.ex. ofta att kommunen kan visa att det angelägna allmänna intresset av att bostäderna byggs inte kan tillgodoses utanför området för att dispens ska kunna ges. Eftersom undantag från strandskyddsbestämmelserna ska tillämpas restriktivt kan det innebära svårigheter att lokalisera bostäder på platser som är lämpliga från infrastruktur- eller klimatsynpunkt och att vidta åtgärder som syftar till att strandområden som är svårtillgängliga för allmänheten görs mer tillgängliga.

Kommunernas möjligheter att tillåta ny bebyggelse inom strandskyddat område är begränsade. Kommunerna behöver därför få en större roll och ökade möjligheter att tillåta att bostäder byggs i strandnära områden. Det kan t.ex. behövas fler dispensgrunder eller en möjlighet att ansöka om att upphäva strandskyddet med hänvisning till ett lokalt behov av att bygga bostäder. På så sätt skapas bättre förutsättningar för att ta tillvara den lokala kunskapen om strandområdenas betydelse för strandskyddets syften och säkra en ändamålsenlig avgränsning av skyddet. Nya dispensgrunder eller möjligheter till ansökan bör vara breda, tydliga och förutsägbara i syfte att regelverket ska vara både lättbegripligt och överblickbart. Det är vidare centralt att säkerställa att det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan kommuner och berörda myndigheter.

Ytterligare ett sätt att åstadkomma ökad beslutanderätt för kommunerna är att införa en helt ny modell för reglering av strandskydd. Genom den nya modellen ska kommunerna kunna besluta vid vilka kuststräckor, sjöar och vattendrag strandskydd helt eller delvis ska gälla. I områden där exploateringstrycket bedöms som exceptionellt högt eller det annars finns

synnerliga skäl ska ett oförändrat strandskydd gälla. Det är viktigt att även en sådan modell är tydlig och förutsägbar, inte minst för den enskilde, och att det därmed inte råder någon osäkerhet om var strandskydd gäller.

Strandskyddets syften ska ligga fast vid utformningen av den nya modellen.

Utredaren ska därför

- föreslå nya möjligheter för kommuner att upphäva strandskyddet eller ge dispens från strandskyddet med hänvisning till ett lokalt behov av att bygga bostäder, och redogöra för under vilka förutsättningar det i så fall är lämpligt,
- föreslå en ny modell som innebär att kommunen i fråga om kuststräckor, insjöar och vattendrag, får besluta i vilken utsträckning strandskydd ska gälla,
- föreslå kriterier för att identifiera såväl områden med exceptionellt högt bebyggelsetryck som områden där det finns andra synnerliga skäl för att ett oförändrat strandskydd ska gälla, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensutredning

Utredaren ska redovisa konsekvenserna av sina förslag i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Som en del av konsekvensutredningen ska utredaren redovisa förslagets konsekvenser för angelägna allmänna och enskilda intressen. Konsekvenserna för biologisk mångfald, friluftslivet och allemansrätten av att en ge kommunen en större roll i frågor som rör strandskydd vid kuststräckor ska särskilt bedömas och vägas in vid utformning av förslaget. De offentligfinansiella effekterna för staten, kommuner och regioner samt andra relevanta samhällsekonomiska konsekvenser av utredningens förslag ska beräknas och vägas in vid utformning av förslagen. Utredaren ska redogöra för hur eventuellt ökade kostnader bör finansieras i enlighet med 15 § kommittéförordningen.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren ha en nära dialog med Boverket, Naturvårdsverket, länsstyrelserna och Sveriges Kommuner och Regioner. Utredaren ska även vid behov inhämta synpunkter från övriga berörda myndigheter, regionerna, kommuner och andra intressenter.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2026.

(Klimat- och näringslivsdepartementet)